

ДО ПОЧАТКІВ БІБЛІОГРАФІЇ ІВАНА ФРАНКА: МИХАЙЛО ПАВЛИК VS ВОЛОДИМИР ДОРОШЕНКО

Наталія Рибчинська

науковий співробітник відділу наукової бібліографії
ЛННБ України ім. В. Стефаника

Розглянуто принципи авторизованого укладання двох перших бібліографічних покажчиків творів І. Франка, які здійснили М. Павлик (1898) та В. Дорошенко (1918; 1930).

Ключові слова: ювілейне видання, персональний бібліографічний покажчик, методика укладання, Іван Франко, Михайло Павлик, Володимир Дорошенко.

The article considers the principles of authorised forming of two first bibliographic guides of I. Franko by M. Pavlyk (1898) and V. Doroshenko (1918; 1930).

Keywords: jubilee, personal bibliographic guide, method of forming, Ivan Franko, Mykhaylo Pavlyk, Volodymyr Doroshenko.

Рассмотрены принципы авторизованного составления двух первых библиографических указателей сочинений И. Франко, осуществленных М. Павлыком (1898) и В. Дорошенко (1918; 1930).

Ключевые слова: юбилейное издание, персональный библиографический указатель, методика составления, Иван Франко, Михаил Павлык, Владимир Дорошенко.

Об'ємна та багатогранна творчість Івана Франка знайшла відображення у численних бібліографічних покажчиках, які в різний час уклали Михайло Павлик [37], Володимир Дорошенко [35; 36], Іван Бойко [11; 13], Мирослав Мороз [12; 14], Олексій Мороз і Мирослав Мороз [24; 25], Мирослав Бутрин [43] та ін. Особливої уваги заслуговують два перші бібліографічні покажчики, які й будуть предметом обговорення у пропонованій статті. Обидва покажчики складені у ювілейні для письменника роки: М. Павлик підготував бібліографію до 25-ліття літературної діяльності Франка, а В. Дорошенко приурочив свою працю 40-річному ювілею творчої діяльності поета. Обидва покажчики давно посіли вагоме місце

в українському франкознавстві й удостоїлись уваги та оцінки вчених і бібліографознавців. У радянські часи дослідники переважно робили акцент на праці М. Павлика, оскільки його політичні погляди легше вписувались у рамки тодішньої ідеологічної парадигми, а на постать В. Дорошенка було накладено табу. Отже, аналіз першого прижиттєвого бібліографічного покажчика І. Франка знаходимо, зокрема, у працях Михайла Гуменюка [4], Ігоря Корнейчика [16], Олексія Дея [6], Мирослава Мороза [21-23]. З найновіших досліджень варто згадати книгу М. Вальо [10] і статтю молодшої дослідниці Євангеліни Чирук [45]. Об'єктивне вивчення бібліографічного доробку В. Дорошенка, якого комуністичні функціонери оголосили «буржуазним націоналістом», почалось із відновленням української державності. Його постать, як одного з кращих бібліографів ХХ ст. й голови Бібліографічної комісії НТШ, вже в перші роки незалежності привернула увагу Луїзи Ільницької [15], Мирослава Бутрина [2], Нінель Королевич [17; 18], Олега Піха [29], Наталії Черниш [44]. Водночас відкрився широкий доступ до напрацювань української діаспори, зокрема праць С. Микитки [19], В. Міяковського [20], О. Данка [5] та ін. Докладний аналіз бібліографічного покажчика І. Франка, який уклав В. Дорошенко, здійснений також у кількох публікаціях автора цієї статті [32-34]. Ювілейний 2016 рік став нагодою ще раз перегорнути старі часописи й архівні документи, прочитати поміж рядками те, що забороняла комуністична цензура, підтвердити чи спростувати окремі факти, зрештою додати щось нове до вже написаного раніше.

Як відомо, життєвий шлях І. Франка був складним, і нерідко письменник опинявся у матеріальній скруті. У 1897 р., за висловом Богдана Барвінського, «впали на голову Франка відразу два громи з українського і з польського боку» [1, с. 566]. Українські народовецькі кола негативно відреагували на Франкову репліку «*nie Kocham Rusinów*», що прозвучала в його передмові до збірки «Галицькі образки», перекладеної польською мовою [47, с. IV]. Натомість у поляків викликала шквал обурення стаття у віденському журналі «*Die Zeit*» під назвою «*Ein Dichter der Verrathes*» («Поет зради»), в якій він закинув Адамові Міцкевичу опоетизування зради в образі головного героя поеми «Конрад Валленрод» [46]. Внаслідок цього І. Франко втратив роботу не тільки в польській газеті

«Kurjer Lwowski», з якої його звільнили заочно після появи згаданої статті. Не могло бути мови і про його співпрацю з будь-якими іншими польськими пресодруками, та й часописами народовців також.

У такий важкий з моральної та матеріальної точки зору час І. Франка підтримала академічна молодь, адже в поета було чимало прихильників серед українського студентства й учнів гімназій. Товариство «Академічна громада» на свій кошт видало збірку поезій І. Франка «Мій Измарагд» [41], виплативши автору гонорар — 200 корон. Також було ухвалено вшанувати письменника у 1898 р. з нагоди 25-ліття його літературної діяльності, для чого утворено спеціальний організаційний комітет на чолі з Володимиром Гнатюком, який тоді очолював «Академічну громаду», а згодом став секретарем Наукового товариства імені Шевченка.

До цієї дати комітет опублікував збірник «Привіт д[окто]ру Івану Франку в 25-літній ювілей літературної його діяльності складають українсько-руські письменники», куди увійшли художні твори Лесі Українки, У. Кравченко, Б. Грінченка, І. Нечуя-Левицького, наукові статті Ф. Вовка, І. Копача, В. Левицького [30]. Крім того, комітет ініціював підготовку і видання бібліографічного покажчика творів письменника, укладання якого доручили М. Павлику. Зі слів В. Гнатюка, передмову до покажчика з біографією письменника мав підготувати Агатангел Кримський: «Її зложено вже було 36 сторінок, та дальшого рукопису автор не прислав ні тоді, ні пізніше, тому по кількох літах зложений склад розібрано» [3, с. 296]. Відсутність передмови турбувала М. Павлика, а згодом — і самого І. Франка, який вважав це суттєвим недоліком. Вочевидь, ішлося не стільки про біографічний нарис, як про вступні зауваги упорядника. Документально засвідчено, що М. Павлик намагався вплинути на ситуацію. В листі до В. Гнатюка від 8 серпня 1898 р. він пропонував: «... я дам вступець про житьє і значіньє Франка тай поясненньє показчика — а Кримський нехай пише студію» [28, арк. 1]. У цей час М. Павлик хворів, тому просив В. Гнатюка довідатись, чи можна випозичити додому деякі книги І. Франка з університетської книгозбірні та бібліотеки «Оссолінеум».

З листа також відомо, що укладач рекомендував друкувати бібліографічний покажчик як окреме видання у форматі 8°. Це дає

підстави припустити, що розглядалась можливість його публікації у ювілейному збірнику, подібно до бібліографії М. Драгоманова. В наступному листі, щоправда без дати, М. Павлик просив В. Гнатюка: «Будьте ласкаві припилювати, аби швидко кінчимо показчик і нехай Бедн[арський] зараз дає аркуші до інтролігатора, аби зараз можна мати готові примірники» [28, арк. 2].

30 жовтня 1898 р. у Львові на пошану І. Франка у залі поштового клубу (готель «Жорж», пл. Міцкевича, 1) відбувся урочистий вечір, святковий концерт і спільна вечеря. В подарунок поетові студенти зібрали 1 400 корон, ще 600 виділило НТШ. На концерті всю суму — 2 000 корон — передали Франкові. Як зазначив В. Гнатюк, це був небувалий подвиг для Галичини, й «Ів. Франко замість пониження в публічній opinіi українців став значно підвищений» [3, с. 296].

Виступаючи на святі від радикальної партії з промовою, Михайло Павлик заявив, звертаючись до Івана Франка: «...для повних відродин Русі-України ти вже зробив багато більше, ніж усі ми на купу (про се свідчить хоть би величезний спис твоїх дотеперішніх праць, зладжений і виданий спеціально для твого ювілею), але ми бажаємо гаряче, аби ти міг зробити ще більше і аби ми в свій час відсвяткували свято ювілею твоєї 50-літньої праці всенародним руським святом по всій Русі-Україні і при зовсім вільних умовах» [27, с. 65].

Слова М. Павлика виявились до певної міри пророчими, хоча І. Франко дожив лише до ювілею своєї 40-річної літературної діяльності, що припав на 1913 рік. На відміну від першого, дуже скромного святкування, урочисті заходи були проведені в різних містах Галичини і Наддніпрянщини.

До цієї дати планувався ювілейний літературно-науковий збірник, куди мав увійти бібліографічний показчик письменника, який доручили скласти тодішньому управителю Бібліографічного бюро НТШ Володимирі Дорошенку.

Не зволікаючи, він приступив до роботи, про перебіг якої згадував, зокрема, у листах до В. Гнатюка. Так, 27 грудня 1913 р. бібліограф писав: «Від рання до вечора сиджу в бібліотеці й ладжу Показчик до Франка...» [8, арк. 14 зв.]. З поштівки, датованої 16 березня 1914 р., дізнаємося про початок передруку: «Я тепер

дуже зайнятий: друкую показчик до Франка і маю багато клопоту з ним. Працюю з ранку до пізньої ночі — в нашій Бібліотеці, в «Просвіті» і в університеті» [8, арк. 17].

Однак Перша світова війна стала на заваді вчасній появі видань, приурочених до ювілею І. Франка. Збірник «Привіт Іванови Франкові в сороклітє його письменської праці, 1874–1914» вийшов друком лише у 1916 р. [31], а персональний бібліографічний покажчик — у 1918 р. Його опублікували як четвертий том у серії Бібліографічної комісії НТШ «Матеріяли до української бібліографії». Це був перший випуск покажчика [35], наступний випуск побачив світ щойно у 1930 р. [36].

Зіставляючи два перші бібліографічні покажчики, присвячені І. Франкові, неважко помітити суттєву різницю у методиці їх укладання. М. Павлик упорядкував матеріал за хронологічним принципом, нотуючи бібліографічні записи в межах року в абетковій послідовності назв творів, причому кирилицю і латинку в одному алфавітному ряду. Щоправда він не пронумерував позиції, за що пізніше його критикував І. Франко. Якщо самостійно представити нумерацію, отримаємо 1 765 бібліографічних записів, що збігається з підрахунками М. Гуменюка [4, с. 106].

В. Дорошенко обрав іншу структуру, поклавши в основу поділ за жанрами публікацій: І. Красне письменство. ІІ. Критика і публіцистика. ІІІ. Наукові писаня. ІV. Рецензії. В останньому, п'ятому, розділі мала бути зібрана література про І. Франка. В кожному розділі бібліографічні записи групувались за хронологічним принципом. У межах року книги і статті, незалежно від мови, зареєстровані в одному ряду за алфавітом їх назв. Після оригінальних публікацій вміщено переклади і переробки, а відтак — твори за редакцією І. Франка. Загалом у двох випусках В. Дорошенко подав 3 637 бібліографічних записів (з них 30 як додатки) з таким жанровим розподілом: художня література — 1 712; критико-публіцистичні твори — 1 342; наукові праці — 583. Оскільки на другому випуску видання припинилось, не були відображені рецензії І. Франка та література про письменника.

Як бачимо, В. Дорошенко застосував науковий підхід до систематизації матеріалу, подібний спосіб упорядкування персональних бібліографічних покажчиків переважно використовується і в наш

час. Натомість єдиний хронологічний ряд мав свої переваги, позаяк відображав усю різножанрову творчість письменника в межах кожного року. Отож відомості про доробок Франка як автора численних рецензій можна почерпнути саме із реєстру М. Павлика.

Порівнюючи бібліографічний опис у покажчиках, віддамо перевагу методиці В. Дорошенка, в якого точніші та більш уніфіковані записи, бо переважна їх більшість звірена *de visu*. Крім обов'язкових елементів, бібліограф вказував такі додаткові відомості як жанр твору, формат і серія видання, наявність ілюстрацій чи портретів. Для низки поезій після їх назви подано у квадратних дужках перший рядок вірша. Так само у квадратних дужках упорядник зазначав довідкові анотації, розписував зміст збірників. У М. Павлика, який був близьким другом і соратником І. Франка, бібліографічний опис вміщує чимало цінних, а подекуди унікальних відомостей, поданих «із перших рук»: про характер праць письменника, час і умови їх створення, цензурні переслідування й конфіскацію. Іноді укладач уточнював місце видання, вказував співавторів, зазначаючи ці відомості у примітках. Наприклад: «Переклали вкупі М. Павлик і Ів. Франко» [37, с. 5]; «Писано спільно з Ів. Белеєм» [37, с. 13]; «Виданєм займав ся Фр-ко» [37, с. 29]; «Увесь наклад виданя забраний поліцією за инчі статі» [37, с. 8] тощо. Однак доводиться констатувати, що М. Павлик подекуди пропускав окремі елементи бібліографічного опису, насамперед відомості про кількість сторінок. Вочевидь, такі позиції не були звірені наочно. Також впадають у вічі мовні, стилістичні й поліграфічні огріхи, викликає застереження архаїчна лексика у примітках укладача.

Справжньою проблемою для обох укладачів стала атрибуція творів І. Франка, тобто встановлення авторства його публікацій, виданих анонімно або ж підписаних маловідомими псевдонімами чи криптонімами. Відомо, що М. Павлику допомагав ідентифікувати Франкові праці редактор газети «Праца» Йосип Данилюк. Про це зазначено у примітці до бібліографічного опису статті «*Nauka i jej stanowisko...*», опублікованої у газеті «Праца» в 1878 р.: «Сю статью я тямлю сам; дальші непідписані статі у Працу зволив зазначити мені д. Осип Данилюк, редактор» [37, с. 5].

Та найдоцільніше було звернутись до самого письменника, і кожен із укладачів скористався такою нагодою. Тим більше, що

й Франко був зацікавлений у появі повної і точної бібліографії своїх творів. Про консультації М. Павлика з І. Франком маємо декілька свідчень. Дуже часто цитують, зокрема, спогади Михайла Мочульського, який писав: «Будучи раз у бібліотеці «Просвіти», я бачив, як Франко показував Павликові декотрі свої статті без підпису, псевдонімні або криптонімні. Тим-то «Спис» Павлика має велике значення для дослідження автентичності Франкових писань» [26, с. 426]. На жаль, конкретніших відомостей про цей факт чи його підтвердження в інших джерелах виявити не вдалось.

Сам же письменник у передмові до збірки «В наймах у сусідів» в 1914 р. писав про консультації з М. Павликом щодо своїх публікацій у польській газеті «Kurjer Lwowski»: «Укладаючи свій «Спис» у р. 1887 [насправді у 1897–1898 рр.] д. Павлик трохи порозумівся зо мною щодо статей, друкованих без мого підпису в «Kurjerze Lwowskim», але те порозуміння було дуже побіжне й довело до того, що в «Списі» за роки 1886 до 1889 [насправді, згідно поданої І. Франком таблиці, у 1876–1889] мені приписано 75 не моїх статей, а пропущено 5 моїх» [42, с. 262]. Мирослав Мороз, який ґрунтовно вивчав проблему атрибуції творів І. Франка, звернув увагу на примірники газети «Kurjer Lwowski» за 1887–1897 рр. у бібліотеці Львівського університету [21, с. 15-16]. Аби допомогти М. Павлику, письменник власноруч позначив тут свої статті, опубліковані без підпису. Згадані примірники й досі зберігаються в Науковій бібліотеці ЛНУ у відділі рукописних, стародрукованих та рідкісних книг ім. Ф. П. Максименка (шифр IV/67296). Справді, починаючи від № 179 за 1887 р. вгорі біля назв деяких статей можна побачити автографи Франка у вигляді криптонімів «І. Ф.», «І. F.», «І. Fg.», акуратно написані простим олівцем. Властиво М. Павлик, розпочинаючи реєстр публікацій І. Франка за 1887 р., написав у примітці: «Б. п. Франко вступив до Kur[jera] Lw[owskiego] 1 юля 1887. За весь сей рік нема там ані разу его підпису» [37, с. 40]. Найчастіше невідписані статті І. Франка публікувались на першій сторінці і були, за висловом М. Павлика, вступними. В наступні роки газета надрукувала деякі художні твори і статті І. Франка з його підписом. Остання публікація І. Франка вміщена у № 120 за 1 травня 1897 р. Як уже згадувалось раніше, причиною звільнення письменника стала стаття про А. Міцкевича.

У примітці до опису цієї публікації М. Павлик зауважив: «За сю статтю Фр-ка прогнано з Kur[jera] Lw[owskiego] 11-го мая т. р. заочно, письмом» [37, с. 114].

Повертаючись до масиву публікацій І. Франка в «Kurjerze Lwowskim», належить ще раз покликатись на М. Мороза, який детально дослідив ці записи і дійшов висновку, що посторінковий перегляд численних комплектів щоденної газети був нелегкою справою, тому уникнути пропусків не вдалось ані автору, ані укладачеві [23, с. 190]. Однак треба віддати належне І. Франкові, який здійснив титанічну роботу, опрацювавши близько 4 тис. номерів газети для авторизації своїх статей. Це ще одне підтвердження тому, якої ваги письменник надавав бібліографії. Тут доречно згадати його відповідь на пропозицію написати спомини: «...головна часть мого життя була присвячена літературній праці, поза якою для споминів лишається дуже небагато. Натомість плоди тої літературної праці мені доводилося розсипати по так многих та ріжнородних видавництвах, що зібрати бодай важніше з них і подати до прилюдної відомості нашої ширшої громади мені видається ділом далеко важнішим і потрібнішим, ніж писання хоч би й яких займавих споминів» [42, с. 258].

З цієї ж причини І. Франко нарікав, що М. Павлик не порозумівся із ним щодо статей, надрукованих у «Ділі». Аби запобігти повторенню помилок у наступному покажчику, письменник зустрівся із В. Дорошенком. Згадуючи про це, бібліограф писав, що Франко «сам зголосив свою поміч, дав мені свій примірник Павликового покажчика з своїми поправками та й почав разом зо мною переглядати річники «Діла», зазначаючи, що пропустив Павлик, а що приписав йому неслухно. (Цей примірник і досі зберігається у мене)» [7, с. 551]. Згадку про цю зустріч залишив і Франко в «Передмові» до збірника «В наймах у сусідів» (Л., 1914): «...коли я літом сього року разом із д. В[олодимиром] Дорошенком переглянув річники «Діла» за згадані роки [1886–89] число за числом, показався довгий ряд статей, які я зміг признати своїми по прочитанні кількох рядків, а яких без мене не міг пізнати д. Павлик» [42, с. 262].

З початком Першої світової війни В. Дорошенко виїхав зі Львова до Відня, де став співзасновником та активним діячем «Союзу визволення України». І. Франко, переживши російську окупацію

у Львові, не втрачав інтересу до свого майбутнього персонального покажчика. У листі до В. Дорошенка 4 листопада 1915 р. він писав: «З Вашим підписом повинна вийти бібліографія моїх писань за 40 літ, і я надіюсь, що Ви не покинете сеї роботи й був би вдячний Вам, якби в дальшій протязі й мене допущено до участі в ній» [40]. Також І. Франко повідомив, що переглянув машинопис, підготовлений ще перед війною, і виявив деякі хиби. Так бібліограф помилково зареєстрував у покажчику переклад оповідання М. Помяловського «Вакула», що насправді належав О. Олеськову. Натомість пропустив маловідомий вірш, присвячений Т. Шевченку [йшлося про вірш «Поклін Тобі, народних нужд співаче» (Львів, 1884)], який Франко просив розшукати в бібліотеках Відня і виготовити для нього копію.

На жаль, ці настанови І. Франка виявились останніми. Надалі для атрибуції творів письменника В. Дорошенко послуговувався Франковим примірником покажчика, який склав М. Павлик. Крім того, він використовував ще один друкований примірник цього ж покажчика, куди вносив свої правки. Обидва згадані примірники зберігаються нині як одна справа в ЦДІА України у Львові в архіві НТШ [38]. Примірник Франка, про який неодноразово згадували дослідники, має титульний аркуш і обкладинку й містить позначки і правки письменника. Зокрема, деякі позиції перекреслені, біля окремих бібліографічних записів на полях зазначено: «Не мій». Подекуди виправлені друкарські помилки, є також дописки. Від 1875 до 1891 р. проставлені номери позицій, причому окремо для кожного року. Та загалом документ порівняно «чистий».

Примірник, який, на нашу думку, належав В. Дорошенку, досі не привертав належної уваги дослідників. Зрештою у радянські часи В. Дорошенко був персоною non grata. У М. Гуменюка, щоправда, можна прочитати поміж рядками про рукописні помітки в архівному примірнику, які «робив сам Франко і, мабуть, **хтось інший*** під його керівництвом» [4, с. 108]. Цей примірник не має ні обкладинки, ні титульного аркуша. Вочевидь, укладач передовсім планував перенести сюди позначки із Франкового примірника, а згодом використовував як свою робочу чернетку. Тому він рясніє численними різнокольоровими позначками, правками, заувагами тощо. Численні дописки на полях доповнюють бібліографічні позиції

* Текст виділив автор статті.

відомостями про кількість сторінок, наявність серії, передмови, рецензії. Окремі бібліографічні записи вимагали уточнення, отож В. Дорошенко записував запитання, зокрема «Про що?», «Якої саме?», «Чи не про Шевченка?» та ін. Чимало позицій позначені латинським «*vidi*», що можна витлумачити, як наочно переглянуті або ж такі, що вимагають перевірки. Цілі сторінки викреслені подвійними вертикальними лініями. Ймовірно, таким чином укладач позначав уже повністю опрацьований матеріал.

Обставини склались так, що із запланованих п'яти розділів бібліографічного покажчика В. Дорошенко зміг видати під егідою НТШ тільки три, для публікації останніх розділів Товариство не знайшло коштів. Тому й відсутні такі важливі для науково-довідкового апарату складові, як іменний та предметний покажчики, список скорочень, виправлення й доповнення, які бібліограф планував подати в останньому випуску. Попри все, він не полишав роботи, систематично поповнюючи картотеку і в часи радянської, і в часи німецької окупації Львова. Про це свідчать матеріали, що зберігаються в ЦДІА України у Львові. Крім картотек творів І. Франка та літератури про нього, тут є список вжитих у покажчику скорочень. Вже в еміграції В. Дорошенко з жалем писав: «...треба було видати ще зо два випуски, щоб докінчити цю бібліографію, дуже важну для вивчення Франкової творчості. Залишалося ще опублікувати спис видань посмертних його творів, його рецензій та літератури про нього. Дослідник знайшов би там багато невідомого» [9, с. 104].

Здійснене дослідження дає підстави зробити такі висновки: перші бібліографічні покажчики, присвячені І. Франкові, — оригінальні зразки української персональної бібліографії. Їх уклали до ювілейних дат ще за життя письменника. Обидва бібліографи отримали консультації самого Франка, які допомогли в атрибуції його творів. Праця В. Дорошенка, хоч і незакінчена, має ознаки наукового видання, принципи її упорядкування близькі до сучасної методики укладання бібліографічних персоналій. М. Павлик, як перший бібліограф, товариш і соратник Франка, доніс до читача розлогу інформацію про його твори, і тривалий час його «Спис», в якому яскраво виражена індивідуальність укладача, залишався єдиним персональним бібліографічним покажчиком відомого письменника.

1. *Барвінський Б.* Мої спомини про д-ра Івана Франка (1890–1915) / *Богдан Барвінський* // Спогади про Івана Франка / упоряд. *Михайло Гнатюк*. — Вид. 2-ге, допов., переробл. — Львів : Каменяр, 2011. — С. 564-574.
2. *Бутрин М.* «Матеріали до української бібліографії» в бібліографічній діяльності НТШ / *М. Бутрин* // Поліграфія і видавнича справа. — Львів, 1997. — Вип. 32. — С. 185-188.
3. *Гнатюк В. І.* Франко і Наукове товариство імені Шевченка / *Володимир Гнатюк* // Спогади про Івана Франка / упоряд. *Михайло Гнатюк*. — Вид. 2-ге, допов., переробл. — Львів : Каменяр, 2011. — С. 294-296.
4. *Гуменюк М. П.* М. І. Павлик // Українські бібліографи ХІХ — початку ХХ століття : нариси про життя і діяльність / *М. П. Гуменюк*. — Харків : Ред.-вид. від. Кн. палати УРСР, 1969. — С. 103-111.
5. *Данко О.* Володимир Дорошенко — праця для книжної культури / *Осип Данко* // 125 років Київської української академічної традиції, 1861–1986 : збірник / ред. *Марко Антонович*. — Нью-Йорк, 1993. — С. 419-442.
6. *Дей О.* Іван Франко в бібліографії : [передмова] / *О. Дей* // Іван Якович Франко : каталог творів письменника та літератури про нього / Львів. б-ка АН УРСР ; [склала: *М. П. Гуменюк* та ін.]. — Львів, 1956. — С. 5-8.
7. *Дорошенко В.* Іван Франко в моїх спогадах / *Володимир Дорошенко* // Спогади про Івана Франка / упоряд. *Михайло Гнатюк*. — Вид. 2-ге, допов., переробл. — Львів : Каменяр, 2011. — С. 548-552.
8. *Дорошенко В.* Листи до Гнатюка В. М. // ЛІННБ України ім. В. Стефаника НАН України. Відділ рукописів. — Ф. 34 (Гнатюк Володимир Михайлович), од. зб. 198. — 73 арк.
9. *Дорошенко В.* Огнище української науки Наукове товариство імені Т. Шевченка : з нагоди 75-річчя його заснування / написав *Володимир Дорошенко*. — Нью Йорк ; Філядельфія, 1951. — 116 с.
10. Іван Франко. Бібліографічна спадщина : зб. вибр. пр. і матеріалів / [упоряд., передм., коментарі та прим. *М. А. Вальо* ; наук. ред. *М. Ф. Нечитайло*] ; НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника. — Львів, 2008. — 730 с.
11. Іван Франко : бібліогр. покажчик / склав *І. З. Бойко*. — Вид. 2-ге, переробл. і допов. — Київ : Вид-во АН УРСР, 1956. — 288 с.
12. Іван Франко : бібліогр. покажчик 1956–1984 / упоряд. *М. О. Мороз*. — Київ : Наук. думка, 1987. — 521 с.
13. Іван Франко. 1856–1916: бібліогр. покажчик / склав *І. З. Бойко*. — Київ : Вид-во АН УРСР, 1954. — 202 с.

14. Іван Франко : бібліографія творів, 1874–1964 / склав *М. О. Мороз* ; Львів. держ. наук. б-ка, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. — Київ : Наук. думка, 1966. — 448 с.
15. *Льницька Л. І.* Українознавча бібліографія в Науковому товаристві ім. Шевченка у Львові (1885–1939): друковані й архівні матеріали / *Л. І. Льницька* // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України : [зб. наук. праць]. — Львів, 1994. — Вип. 4. — С. 165-183.
16. *Корнейчик І. І.* Історія української бібліографії: дожовтневий період : нариси / *І. І. Корнейчик*. — Харків : Ред.-вид. від. Кн. палати УРСР, 1971. — 376 с.
17. *Королевич Н. Ф.* Бібліографічна діяльність В. В. Дорошенка (1879–1963) : біобібліогр. нарис / *Н. Ф. Королевич*. — Київ : Нац. парл. б-ка України, 1995. — 36 с. — (Видатні діячі української книги).
18. *Королевич Н. Ф.* Володимир Дорошенко (1879–1963) // Українські бібліографи ХХ століття : навч. посіб. для інститутів культури України / *Н. Ф. Королевич* ; [за ред.: *В. Г. Волох* та *В. В. Патоки*]. — Київ : Кн. палата України, 1998. — С. 111-137.
19. *Микитка С.* Володимир Дорошенко : з нагоди 75-річчя визначного вченого й громадянина / *Степан Микитка* ; з передм. *Олександра Оглоблина*. — Філадельфія : накладом Гуртка Приятелів, 1955. — 36 с.
20. *Міяковський В.* Володимир Вікторович Дорошенко (1879–1963) : (у п'ятнадцять смерти) / *Володимир Міяковський* // Український історик. — 1969. — № 1/3. — С. 45-55 ; № 4. — С. 30-37.
21. *Мороз М. А.* Вопросы библиографии и атрибуции произведений Ивана Франко : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. филол. наук / *М. А. Мороз*. — Киев, 1963. — 20 с.
22. *Мороз М. О.* Видатний бібліограф і літературознавець Володимир Дорошенко / *М. О. Мороз* // Бібліотека Наукового товариства ім. Шевченка: книги і люди : матеріали круглого столу / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника, Наукове товариство ім. Шевченка у Львові. — Львів, 1996. — С. 102-108.
23. *Мороз М. О.* До питання атрибуції творів І. Франка в газеті «Kurjer Lwowski» / *М. О. Мороз* // Питання текстології. Іван Франко / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. — Київ : Наук. думка, 1983. — С. 188-216.
24. *Мороз О.* Матеріали до бібліографії критичної літератури про Івана Франка (1875–1938) / *Мороз О., Мороз М.* // Іван Франко : статті і матеріали. — Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1962. — Зб. 9. — С. 191-318.

25. *Мороз О.* Радянське франкознавство за двадцять років (1939–1959) : (матеріали до бібліографії) / *Мороз О., Мороз М.* // Іван Франко : статті і матеріали. — Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1960. — Зб. 8. — С. 179-388.
26. *Мочульський М.* З останніх десятиліть життя Івана Франка (1896–1916) / *Михайло Мочульський* // Іван Франко у спогадах сучасників / упорядкув.: *О. І. Дей, Н. П. Корнієнко.* — Львів : Кн.-журн. вид-во, 1956. — С. 422-443.
27. *Павлик М.* Дорогий товаришу ювіляте! : [промова на святкуванні від Русько-української радикальної партії] // *Павлик М.* Проза, публіцистика, листування : (з маловідомої спадщини) / *Михайло Павлик* ; [упоряд. *Качкан В. А.*]. — Львів : Світ, 1995. — С. 63-65.
28. *Павлик М.* Листи до В. Гнатюка // ЛННБ України ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 34 (Гнатюк Володимир Михайлович), од. зб. 425. — 2 арк.
29. *Піх О.* Бібліографічна комісія Наукового товариства ім. Шевченка у Львові: генеза, діяльність, публікації / *Олег Піх* // Історичні та культурологічні студії / Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України ; відп. ред. *Я. Ісаєвич.* — Львів, 2004. — Вип. 4. — С. 105-122.
30. Привіт д-ру Івану Франку в 25-літній ювілей літературної його діяльності складають українсько-руські письменники : з портретом ювілята / «Передне слово» *В. Гнатюка*, с. I–IV. — Львів : накладом Громади. З друк. Наук. т-ва імені Шевченка, 1898. — IV, 240 с.
31. Привіт Іванови Франкови в сорокліте його письменської праці, 1874–1914 : літ.-наук. збірник. — Львів : накладом Ювілейного комітету, 1916. — 183, 390 с.
32. *Рибчинська Н.* Бібліографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка (1909–1939): структура, організаційні засади, напрями діяльності, зв'язки з науковими установами Києва / *Наталія Рибчинська* // Бібліографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка у Львові (1909–1939): напрями діяльності та постаті : зб. наук. праць / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника ; [упорядкув. і заг. ред. текстів *Л. І. Ільницької* ; відп. ред. *М. М. Романюк*]. — Львів, 2010. — С. 27-57.
33. *Рибчинська Н.* Бібліографічна Франкіана Володимира Дорошенка / *Наталія Рибчинська* // Вісник Львівського університету. Сер.: Мистецтвознавство. — Львів, 2006. — Вип. 6. — С. 121-129.
34. *Рибчинська Н.* Видавнича діяльність Бібліографічної комісії НТШ у галузі ретроспективної українознавчої бібліографії (1909–1939) / *Наталія Рибчинська* // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника : [зб. наук. праць]. — Львів, 2004. — Вип. 12. — С. 141-164.

35. Спис творів Івана Франка з додатком статей про нього і рецензій на його писання / уложив *В. Дорошенко*. — Львів : накладом Наукового Товариства ім. Шевченка, 1918. — Вип. I. — [VI], 80 с. — (Матеріяли до української бібліографії ; т. IV).
36. Спис творів Івана Франка з додатком статей про нього і рецензій на його писання / уложив *В. Дорошенко*. — Львів : накладом Наукового Товариства ім. Шевченка, 1930. — Вип. II. — С. I–IX, 81–184. — (Матеріяли до української бібліографії ; т. IV).
37. Спис творів Івана Франка за перше 25-літє его літературної діяльності. 1874–1898 / зладив *М. Павлик*. — Львів : Виданє ювілейного комітета, 1898. — 127 с.
38. Спис творів Івана Франка за перше 25-літє его літературної діяльності // ЦДІА України у Львові. — Ф. 309, оп. 1, од. зб. 665. — 130 арк.
39. Список скорочень у бібліографії Франка І. в алфавітному порядку // ЦДІА України у Львові. — Ф. 309, оп. 1, од. зб. 666. — 27 арк.
40. *Франко І.* Лист до В. В. Дорошенка // Зібрання творів : у 50 т. / *Іван Франко*. — Київ : Наук. думка, 1986. — Т. 50 : Листи (1895–1916). — С. 432.
41. *Франко І.* Мій Ізмарagd : поезії *Івана Франка*. — Львів, 1898. — IX, 174 с.
42. *Франко І.* Передмова [до збірки «В наймах у сусідів»] // Зібрання творів : у 50 т. / *Іван Франко*. — Київ : Наук. думка, 1983. — Т. 39 : Літературно-критичні праці (1911–1914). — С. 258–264.
43. Франкознавство у Львівському університеті : хронолог. показч. літ. (1945–1981) / уклад.: *М. Бутрин* [та ін.]. — Львів, 1984. — 125 с.
44. *Черниш Н.* Бібліографічна комісія НТШ як центр дослідження української книги (1909–1939) / *Наталія Черниш*. — Київ : Наша культура і наука, 2006. — 216 с.
45. *Чурук Є.* Персональна бібліографія у науковому доробку Михайла Павлика / *Євангеліна Чурук* // Вісник Львівського університету. Сер.: Книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. — Львів, 2015. — Вип. 10. — С. 107–116.
46. *Franko I.* Ein Dichter des Verrathes / *Iwan Franko* // *Die Zeit*. — 1897. — Bd. 11, N 136. — S. 86–89.
47. *Franko I.* Nieco o sobie samym / *Iwan Franko* // *Obrazki galicyjskie*. — Lwów : Nakładem Księgarni Polskiej, [1897]. — S. I–VII.